

NEW ERA PUBLIC SCHOOL (2020-2021)

SUBJECT: PUNJABI A/B CLASS: 6th

SOLVED ASSIGNMENT FOR UNIT-I

ਪਾਠ - 1
ਚੇਲਤੀ

ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਆਰਥ

ਹਿਮਾਲਾ - ਪਰਬਤਾਂ ਦਾ ਨਾਂ, ਮਾਗਰ - ਸਮੁੰਦਰ
ਲਿਓਂ ਜਾਣਾ - ਲੀਵੇਂ ਹੋਣਾ, ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ - ਸ਼ਾਂਤ,
ਰਮ ਭਰਨਾ - ਹਮਾਇਤ ਦੇਣਾ, ਰਤਨ - ਹੀਰਾ,
ਹਰਨਾ - ਲੈ ਜਾਣਾ, ਮਾਮੂਤ - ਪਵਿੱਤਰ ਜਲ,
ਜਲ ਧਾਰਾ, ਖਿੜ ਜਾਣਾ - ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ, ਟੀਰ -
ਬਗਿਚ, ਹਰਮਾਣਾ - ਖੁਸ਼ੀ ਦੇਣਾ।

ਮੌਖਿਕ ਪੁੱਛ (Oral Questions)

1. ਹਿਮਾਲਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?
- ਉ: ਹਿਮਾਲਾ ਪਰਬਤ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
2. ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਫਾਂਗ ਉੱਚਾ ਉੱਠਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ?
- ਉ: ਕਵਿਤਾ ਹਿਮਾਲਾ ਫਾਂਗ ਉੱਚਾ ਉੱਠਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
3. ਧਰਤੀ ਦੀ ਚਰਚ ਕਿਸ ਰੰਗ ਦੀ ਹੈ ?

ਉ: ਧੜੀ ਦੀ ਚਾਦਰ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਹੈ।

੧. 'ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਣਾ' ਕੀ ਹੈ ਮੁੰਗਣਾ ਜਾਂ ਆਖਣ।

ਉ: 'ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਣਾ' ਮੁੰਗਣਾ ਹੈ।

੨. ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀ ਬਣ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਉ: ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਈਰ ਸਿਧਾਗੀ ਬਣ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (written Questions)

ਉ: ਦੇਸ਼ ਦੇ ਈਰ ਸਿਧਾਗੀ ਬਣ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਉ: ਦੇਸ਼ ਦੇ ਈਰ ਸਿਧਾਗੀ ਬਣ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਅ, ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਮਾਨੂੰ ਛੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉ: ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਮਾਨੂੰ ਛੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਖੁੰਸਬੂ ਤੇ ਸ਼ਹਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

੨, ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਾਨੂੰ ਬੱਦਲਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ?

ਉ: ਬੱਦਲਾਂ ਤੋਂ ਮਾਨੂੰ 'ਬੱਦਲਾਂ ਵਾਂਗੋ ਵਹਿ ਜਾਣਾ' ਸਿੱਖ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

੩, ਦੇਸ਼ ਦਾ ਈਰ ਸਿਧਾਗੀ ਬਣ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼

ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ?
 ਉ: ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵੀਰ ਮਿਧਾਹੀ ਬਣ ਕੇ ਆਂਸੀ ਦੇਸ਼
 ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਆਪਣੇ ਕਾਨ ਫਾਥ ਕੇ ਕਰ
 ਸਕਦੇ ਹਾਂ ।

2. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਾਵਿ-ਸਤਰਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰੋ :

ਗਿਆਨ ਵਾਂਗੂੰ ਉੱਚਾ ਉੱਚ ਕੇ.

ਅਸੀਂ ਦੀ ਲਿਖੀ ਜਾਣਾ ਸਿੱਖੇ ।

ਰਤਨ ਲੁਟ ਕੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ,

ਸਤਨਾਂ ਦਾ ਦੁਖ ਹਰਨਾ ਸਿੱਖੇ ।

ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੀ ਕਰ ਧਰਤੀ ਦੀ,

ਜਲ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਜਾਣਾ ਸਿੱਖੇ ।

ਸੌਰ-ਸੌਰ ਕੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗੂੰ,

ਫਿਰ ਹੋਸ਼ ਕੇ ਖਿੜ ਜਾਣਾ ਸਿੱਖੇ ।

ਮਿੱਠੇ ਫਲ ਲੈ ਕੇ ਰੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗੂੰ,

ਸਭ ਦਾ ਮਨ ਹਰਮਾਨਾ ਸਿੱਖੇ ।

ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ :

1. ਆਗਰ ਦਰਗਾ ਗਹਿਰ ਗੁੱਝੀਰ ਬਣ ।

2. ਕਲ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਜਾਣਾ ਸਿੱਖੇ ।

3. ਪਿਆਸ ਬੁਝਾ ਕੇ ਜਲ ਨਾਲ ਸਭ ਦੀ ।

4. ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖੇ ।

5. ਮਿੱਠੇ ਫਲ ਲੈ ਕੇ ਰੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਕਾਂ ਤੇ ਸਹੀ (✓) ਅਤੇ ਗਲਤ (x) ਦਾ ਲਿਸ਼ਾਨ ਲਾਓ :-

1. ਹਿਮਾਲਾ ਵਾਂਗੂੰ ਉੱਚਾ ਉੱਚਾ ਕੇ ✓
2. ਜਲ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਜਾਣਾ ਸਿੱਖੇ ✓
3. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਧਾਰ ਵਗਾ ਕੇ x
4. ਚਾਹਰ ਹੁੰਦੀ ਕਰ ਧਰਤੀ ਦੀ ✓
5. ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਿਖਾਹੀ ਬਣ ਕੇ ✓

ਆਮ ਨਾਂਦ ਅਤੇ ਖਾਸ ਨਾਂਦ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਾਂਦ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲੰਧਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ - ਜੋ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਾਂਦ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਾਂਦ ਲੱਗਣ ਨਾਲ਼ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਖਾਸ ਨਾਂਦ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲੰਧਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਖਾਸ ਨਾਂਦ ਹਨ।

ਪਾਠ - 2 ਮਲੱਖ ਅਤੇ ਮਸੀਨ

ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ

ਆਦਿ ਮਲੱਖ - ਜੰਗਲੀ ਮਲੱਖ, ਗੁਫਾਵਾਂ - ਕੁੰਦਰਾਂ,
ਖੋਜ - ਲੱਭ, ਘਸੀਟਣਾ - ਧੁਰਣਾ, ਬੇ-ਪਰੀਆ - ਬਗੈਰ
ਪਰੀਆਂ ਤੋਂ, ਸਹੁਸਤ - ਸ਼ੈਖ, ਖਚਾ-ਖਚ - ਧੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਤੌਰ ਤੇ, ਤੈਆ - ਫੈਸਲਾ, ਯਤਨ - ਕੋਸ਼ਿਸ਼।

ਮੌਖਿਕ ਪੁੱਛ (Oral Questions)

1. ਪੁਰਾਣੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਮਲੱਖ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ?
- ਉ: ਪੁਰਾਣੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਮਲੱਖ ਨੰਗਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।
2. ਉਹ ਆਪਣਾ ਪੇਟ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਦਾ ਸੀ ?
- ਉ: ਉਹ ਆਪਣਾ ਪੇਟ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਭਰਦਾ ਸੀ।
3. ਆਦਿ ਮਲੱਖ ਕਿਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ?
- ਉ: ਆਦਿ ਮਲੱਖ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ।
4. ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਬਹਿਲਾਂ ਕਿਸ 'ਤੇ ਲੱਦ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਸੀ ?
- ਉ: ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਪਿੱਠ ਉੱਤੇ ਲੱਦ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਸੀ।
5. ਘਸੀਟ ਕੇ ਲਿਜਾਣ ਲਾਜ਼ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਾ ਕੀ

ਛਿੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ?

ਉ: ਅਸੀਂ ਕੇ ਸਿਜਾਣ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਾ ਮਾਸ
ਛਿੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ।

6. ਅੱਜ ਵੀ ਬੇਧਰੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਕਿਹੜੇ ਮੁਲਕ
ਵਿਚ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ ?

ਉ: ਅੱਜ ਵੀ ਬੇਧਰੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਮਾਇਥੇਰੀਆਂ
ਤੇ ਫੁਡਾ ਵਿਚ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ ।

7. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਕਿਹੜੇ ਸੰਨ
ਵਿੱਚ ਚੱਲੀ ਸੀ ?

ਉ: ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਸੰਨ 1853
ਵਿੱਚ ਚੱਲੀ ਸੀ ।

ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (written Questions)

ਉ, ਆਦਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪੰਜ
ਕੰਮ ਲਿਖੋ :

ਉ, ਆਦਿ ਮਨੁੱਖ ਅਲਾਜ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ
ਸੀ ।

2. ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਕੰਪਨੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ ।

3. ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਪੇਟ ਭਰਦਾ ਸੀ ।

4. ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝਾੜੀਆਂ ਤੇ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚ
ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ।

5. ਉਹ ਅੱਗ ਬਾਲਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ।

ਆ, ਮਾਂਜ ਦਾ ਯੁੱਗ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ, ਤਿਹਾਨਰਾਂ
ਮਹਿਤ ਲਿਖੇ।

ਉ: ਮਾਂਜ ਦਾ ਯੁੱਗ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ। ਚਿਜਲੀ,
ਰੇਡੀਉ, ਹਵਾਈ-ਜਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਰੇਲ ਆਦਿ ਸਭ
ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਢੇਠ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਮਾਂਜ ਟੈਲੀਫੋਨ
ਰਾਹੀਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਚੈਠੇ ਵਿਅਕਤੀ
ਜਾਨ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਇੱਥੇ
ਚੈਠ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
ੲ, ਆਦਿ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਕਿਉਂ

ਪਾਲਣ ਲੱਗੇ? ਉੱਤਰ ਪੰਜ ਸਤਰਾਂ ਇੱਥੇ ਲਿਖੇ :-

- ੳ. 1. ਆਦਿ ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇ ਵਰਤਕਿਸੇ ਜਿਉਂਦੇ ਪਸ਼ੂ
ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆ ਕੇ ਪਾਲ ਲੈਂਦਾ ਸੀ।
2. ਜਿਸ ਇਨ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾ ਆਉਂਦਾ
ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ ਪਾਲਤੂ ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਭੋਜਨ
ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ।
3. ਆਦਿ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਪਾਲਤੂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰ ਢੋਣ
ਦਾ ਕੰਮ ਲੈਣ ਸਿੱਖ ਲਿਆ।
4. ਭਾਰੀ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਪਾਲਤੂ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਧਿੱਠ 'ਤੇ ਲੱਦ
ਕੇ ਘਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਸੀ।
5. ਹੋਲੀ-ਹੋਲੀ ਉਸਨੇ ਪਾਲਤੂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਲੱਕੜੀ
ਉੱਪਰ ਰੱਖੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਧਿੱਠ ਦਾ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ
ਕਰ ਦਿਤਾ।

ੲ. ਘਰ ਇੱਥੇ ਆਏ ਮੁਗਵਰਿਆਂ ਦੇ ਆਰਥ ਲਿਖੇ:

1. ਘੋੜਾ ਫੌਣਾ - ਭਾਰ ਚੁਕਣਾ
2. ਖਰਾ - ਖਰਾ - ਭਰ ਖੁਰੀ ਤਰਾਂ ਤੁਰ ਕੇ
3. ਆਰਾਮ ਵਿੱਚ ਉੜਣਾ -
4. ਬੰਤ ਲਾ ਕੇ - ਧਰ ਲਾ ਕੇ
5. ਤੈਆ ਕਰਨਾ - ਫੇਸਲਾ ਲੈਣਾ

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਸਹੀ (✓) ਅਤੇ ਗਲਤ (x) ਦਾ
ਲਿਖਾਨਾ ਲਾਓ :

1. ਆਇ ਮਨੁੱਖ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ - ਕੱਪੜਾ ਸੀ (x)
2. ਉਹ ਅਲਾਜ ਪੈਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। (✓)
3. ਉਹ ਕੱਪੜੇ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਸੀ (x)
4. ਮਾਨ ਦਾ ਯੁੱਗ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਯੁੱਗ ਸੀ (✓)
5. ਆਇ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਜਗਤ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ (x)

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧੁਰ ਕਰਕੇ ਲਿਖੋ :

1. ਨਾ ਉਹ ਅਲਾਜ ਪੈਣਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ
ਕੱਪੜਾ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਸੀ।
2. ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਾੜੀਆਂ ਤੇ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ
ਸੀ।
3. ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਕੁਝੀ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦੀ
ਕੁਝੀ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।
4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵੇਲੇ ਗੱਡੀ ਸੰਨ 1853 ਵਿੱਚ ਮੁੰਬਈ
ਅਤੇ ਆਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਚੱਲੀ ਸੀ।
5. ਸੰਨ 1903 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੋ ਗਈਟ ਭਗਵਾਂ ਨੇ

ਪਹਿਲਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉਡਾਇਆ ਸੀ।
6. ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸਨੇ ਧਾਸਤੂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਲੱਕੜੀ
ਉੱਪਰ ਰੱਖੇ ਸਿਕਾਰ ਦੇ ਖਿੱਚਣ ਦਾ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ
ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

7. ਫਿਰ ਮਲੱਖ ਉੱਠ, ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਖੋਤੇ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉੱਤੇ
ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਵੀ ਭਾਰ
ਫੇਰ ਲੱਗ ਪਿਆ।

5. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ :

1. ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। (ਭੈਣ, ਦਾਦੀ, ਮਾਂ)

2. ਆਦਿ ਮਲੱਖ ਨੰਗਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। (ਅੰਮਦਾ, ਨੰਗਾ, ਅੱਖੜੇ ਥਾਵੇਂ)

3. ਅੱਜ ਦਾ ਯੁੱਗ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ। (ਕਾਹਲੀ, ਵਿਗਿਆਨ,
ਸੁਕੀਰੀ)

4. ਕਈ ਵਿਗਿਆਨੀ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਖਤਮ
ਕਰ ਗਏ। (ਸੁਆਹ, ਖਤਮ, ਚਿਤਾ)

5. ਮਲੱਖ ਖੁੱਤੂ ਲਾ ਕੇ ਉੱਡਣ ਲੱਗਾ।
(ਤੇਲ, ਰੰਗ, ਖੰਭ)